VÄSTERBOTTENS MUSEUM

ARKEOLOGISK RAPPORT

Arkeologisk utredning

Med anledning av ny detaljplan för fastigheten Backen 4:24 och del av fastigheten Backen 5:7, Umeå stad och kommun, Västerbottens län

Västerbottens museum/ Uppdragsverksamheten
Ellinor Johansson 2016 Dnr 622/16

Administrativa uppgifter

Beställare	Umeå kommun
Vbm dnr	622/16
Lst dnr	431-5913-2016
Län	Västerbottens län
Landskap	Västerbotten
Kommun	Umeå
Socken	Umeå stad
Fastighet	Backen 4:24 och del av fastigheten Backen 5:7
Kartunderlag	© Lantmäteriet
Koordinatsystem	SWEREF99 TM
Undersökning	Arkeologisk utredning
Utredningsperiod	2016-09-06 – 2016-09-08
Fältpersonal	Ellinor Johansson och Nina Granholm från Västerbottens museum, samt Joel Hägglund, praktikant från Umeå universitet
VBM bildnummer	VBM DB 334_01 – VBM DB 334_29

Omslagsbild: Fynd av glas, porslin och tegel upplagda på en stubbe. Bildnr: VBM DB 334_19

Innehållsförteckning

Sammanfattning 1
Inledning 1
Områdesbeskrivning 2
Fornlämningsbild 2
Syfte och målsättning 3
Metod och genomförande 3
Igenläggning 3
Resultat 5
Slutsats av fältarbetet 5
Referenser 6

Bilaga 1. Schaktbeskrivning
Bilaga 2. Fotokarta
Bilaga 3. Fotolista

Sammanfattning

Umeå kommun har upprättat ett förslag till detaljplan för fastigheten Backen 4:24 och delar av fastigheten 5:7, inför kommande planer att uppföra ytterligare ett bostadshus. I områdets NV del kommer ett bostadshus att byggas medan de övriga delarna av planområdet kommer att utgöras av naturmark. Med anledning av Umeå kommuns planer har Västerbottens museum genomfört en arkeologisk utredning inom det aktuella området. Syftet med den arkeologiska utredningen var att fastställa om eventuella fornlämningar skulle beröras av exploateringen.

Vid den arkeologiska utredningen påträffades inget av antikvariskt intresse. Västerbottens museum föreslår därför att inga ytterligare åtgärder behöver vidtas inom området.

Inledning

Umeå kommun planerar att upprätta en detaljplan inom fastigheten Backen 4:24 och del av fastigheten Backen 5:7, beläget i Grubbe-Grisbackaområdet, ca 3 km från Umeå centrum (se fig. 1). Detaljplanen syftar till att skapa planmässiga förutsättningar för att uppföra ytterligare ett bostadshus. I områdets NV del kommer ett bostadshus att byggas medan de övriga delarna av planområdet kommer att utgöras av naturmark. Med anledning av Umeå kommuns planer har Västerbottens museum genomfört en arkeologisk utredning, enligt beslut från Länsstyrelsen Västerbotten (Lst 431-5913-2016) med stöd av 2 kap 11 §§ Kulturmiljölagen (1988:950). Exploatör för uppdraget är Umeå kommun. Det arkeologiska arbetet utfördes under september månad år 2016.

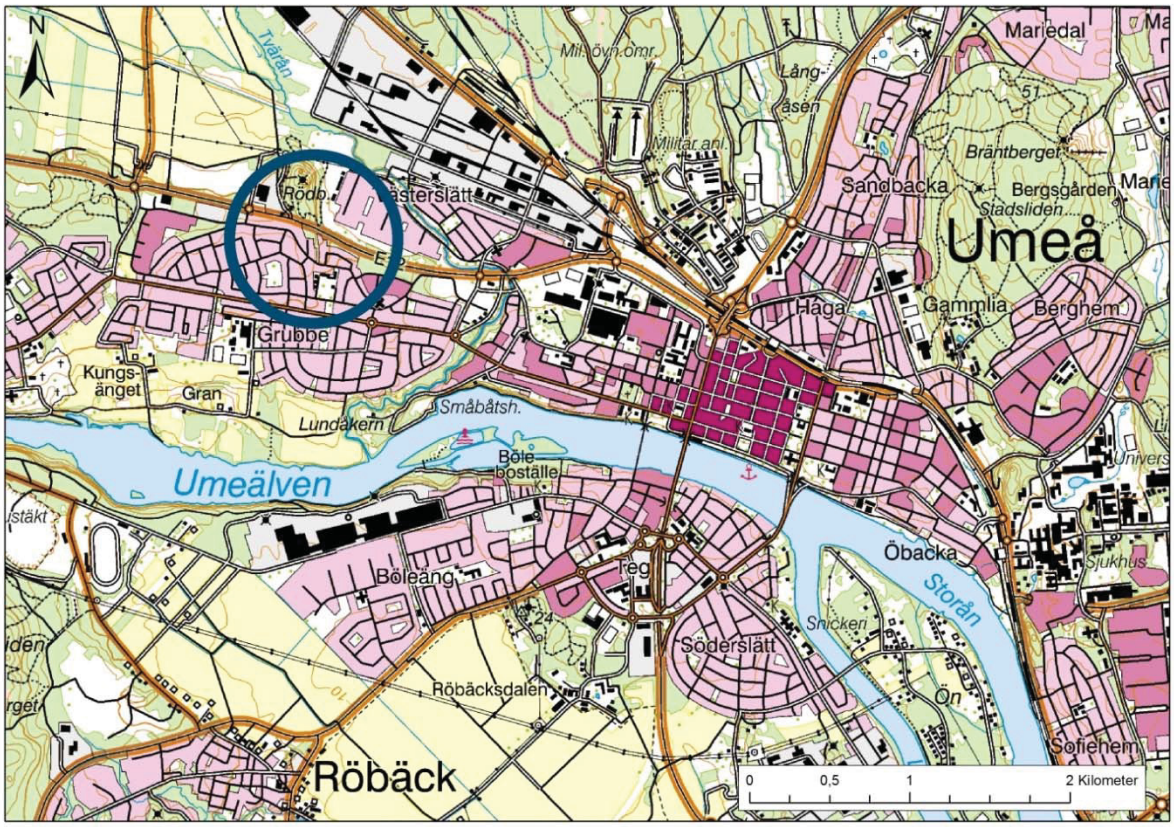

Fig. 1. Översiktskarta. Det aktuella utredningsområdet låg i Grubbe-Grisbackaområdet, ca 3 km från Umeå centrum.

Områdesbeskrivning

Utredningsområdet var ca 4400 kvm stort och låg inom bebyggt område. Höjden i området varierade mellan ca 27 och 32 m ö h. Utredningsområdet bestod av skogsmark, som utgjordes av äldre träd och sly. Den N delen av området hade dock till stora delar avverkats inför utredningen. I den NÖ delen av utredningsområdet övergick skogsmarken i tomtmark. Området utgjordes av moränmark och större stenar, både ursprungliga och ditlagda, förekom. Genom utredningsområdets N del löpte tre markbundna ledningar och i den NV delen av området syntes spåren efter en skogsbilväg.

I områdets N del förekom ett flackare parti, men i övrigt sluttade utredningsområdet mot Ö. I den S delen sluttade området ned mot befintlig bebyggelse och en grävd kant utgjorde gränsen mellan utredningsområdet och den begynnande tomtmarken. Delar av utredningsområdet utgjorde troligen den yttre delen av Rödberget, som idag genomskärs av väg E12.

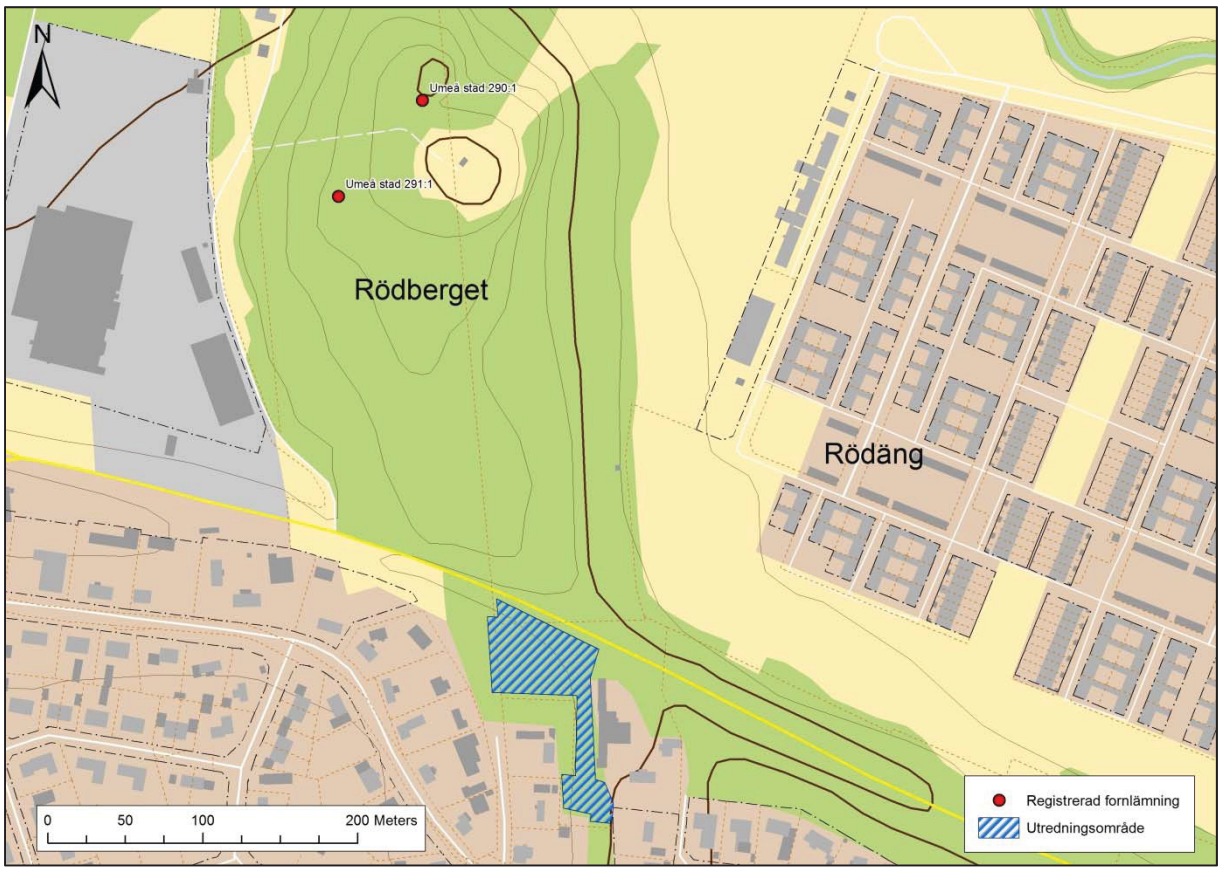

Fig. 2. Utredningsområdet låg ca 250-300 m söder om två registrerade stensättningar, Umeå stad 290:1 och Umeå stad 291:1.

Fornlämningsbild

Inom det aktuella området fanns inga kända fornlämningar. I närområdet förekommer dock både gravar och en boplats. De närmaste fornlämningarna utgjordes av två stensättningar, Umeå stad 290:1 och Umeå stad 291:1, som låg på Rödberget ca 250-300 m N om utredningsområdet. Någon arkeologisk undersökning av dessa har dock aldrig gjorts. År 2015 genomfördes en räddningsgrävning inom en fastighet på Sandåkern, ca 450 m SÖ om utredningsområdet. Vid räddningsgrävningen påträffades två härdar och flera kulturlager. Runt en av härdarna och ett av kulturlagren, fanns hårt packade markytor, som troligen

utgjorde spåren efter golvytor. C^{14}-dateringar visade att platsen nyttjats både under romersk järnålder och medeltid (Granholm 2016).

Syfte och målsättning

Syftet med den arkeologiska utredningen var att fastställa om det fanns eventuella fornlämningar i det berörda området, som skulle påverkas av den kommande exploateringen. De eventuella fornlämningarna skulle i möjligaste mån beskrivas och bedömas i samband med utredningen. Resultatet från den arkeologiska utredningen ämnade ligga till grund för Länsstyrelsens fortsatta prövning av ärendet, liksom för kommunens fortsatta detaljplanering.

Metod och genomförande

Den arkeologiska utredningen genomfördes med hjälp av grävmaskin och nio schakt togs upp inom utredningsområdet (se fig. 4). I samband med schaktningen handrensades de upptagna ytorna med fyllhammare eller spade. De upptagna schakten beskrevs (se bilaga 1), fotograferades (se bilaga 2 och 3), samt mättes in och koordinatsattes med RTK-GPS (i projektion SWEREF 99 TM).

Igenläggning

Fyra av schakten (schakt 1, 6, 8 och 9) låg inom det planerade naturmarksområdet och lades igen efter överenskommelse med markägaren. Någon igenläggning av de resterande schakten genomfördes inte, eftersom dessa låg inom området för den nya bebyggelsen.

Fig. 3. Samtliga schakt dokumenterades genom beskrivning, fotografering och inmätning med RTK-GPS. Bildnr: VBM DB 334_16

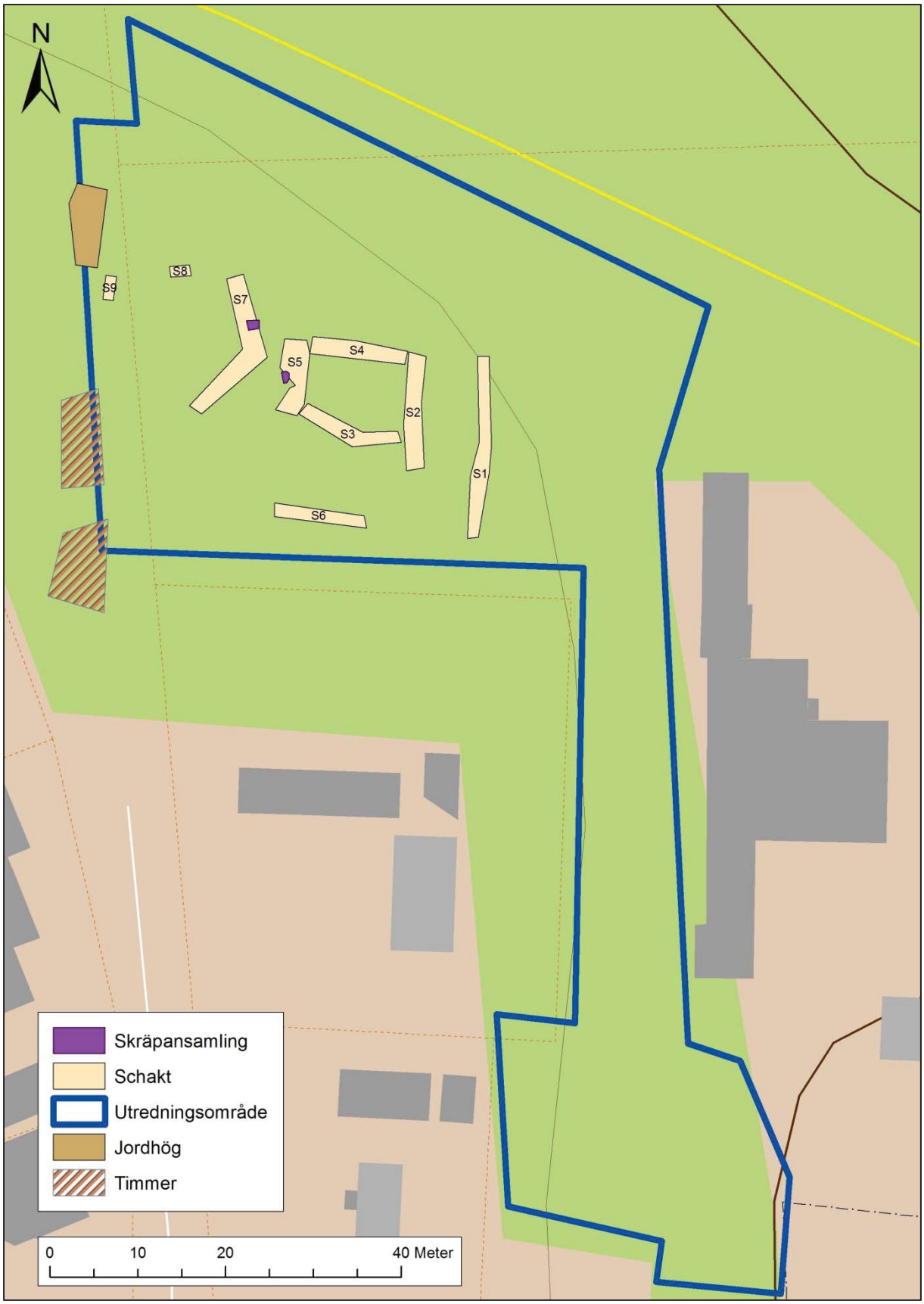

Fig. 4. Översiktskarta över de upptagna schakten inom utredningsområdet.

Resultat

I enlighet med Länsstyrelsen Västerbottens föreskrifter lades fokus på den NV delen av utredningsområdet, där den nya bebyggelsen skulle uppföras. Önskemål fanns även från markägaren om att minimera ingreppen i de områden som skulle bli naturmark. Nio schakt (varav två provschakt, schakt 8 och schakt 9) togs upp i den NV delen av utredningsområdet. Totalt upptogs en yta på ca 180 kvm. I schakt 5 och schakt 7 framkom nedgrävda skräpansamlingar som innehöll glas, porslin, keramik, ett större obränt ben mm (se fig. 5). Fynden tyder på att den V delen av området tidvis använts som avstjälpningsplats. Några anläggningar eller fynd av antikvariskt intresse påträffades dock inte.

Fig. 5. Skräpansamlingen i schakt 5 fortsatte in under torvkanten. Bildnr: VBM DB 334_11

Inom den NV delen av området undersöktes både det flackare partiet, liksom slänten ner mot den befintliga bebyggelsen i Ö. Då schakten i den NV delen av området var fyndtomma, ansågs det inte motiverat att ta upp några schakt i områdets S del. Detta eftersom den södra delen av området utgjordes av en slänt och helt saknade lägesmässiga förutsättningar. Marken var dessutom mycket stenig och innehöll flera större stenar och block. Sannolikheten för eventuella fynd eller anläggningar inom detta område bedömdes därför som mycket låg.

Slutsats av fältarbetet

Västerbottens museum föreslår att inga fortsatta antikvariska åtgärder behöver vidtas inför den fortsatta exploateringen av området.

Referenser

Granholm, Nina 2016. *Schaktkontroll och Arkeologisk undersökning inom fastigheten Kotten 1, Umeå stad, Umeå kommun, Västerbottens län.* Västerbottens museum/Uppdragsverksamheten

Schaktsbeskrivning

Bilaga 1

Schaktnr.	Metod	Beskrivning	Anmärkning	Åtgärd
S1	Schaktning	Schakt 1 var ca 21x1,2-2 m (N-S) och 0,05-0,2 m djupt. Schaktet utgjordes av moränmark med inslag av sand och större stenar.	Inga fornlämningsindikationer	Inga fortsatta åtgärder föreslås
S2	Schaktning	Schakt 2 var ca 13x2 m (N-S) och 0,05-0,2 m djupt. Schaktet utgjordes av moränmark med inslag av sand, större stenar och block.	Inga fornlämningsindikationer	Inga fortsatta åtgärder föreslås
S3	Schaktning	Schakt 3 var ca 12x1,3-2 m (NV-SÖ) och 0,05-0,2 m djupt. Schaktet utgjordes av moränmark med inslag av sand, större stenar och block. I schaktets mittersta del var det tätt med sten och mycket svårgrävt. Delar av en gammal mjölkflaska i metall hittades.	Inga fornlämningsindikationer	Inga fortsatta åtgärder föreslås
S4	Schaktning	Schakt 4 var ca 11x1,6-2 m (VNV-ÖSÖ) och 0,05-0,2 m djupt. Schaktet utgjordes av moränmark med inslag av sand och större stenar. I schaktets mittersta del var marken omrörd.	Inga fornlämningsindikationer	Inga fortsatta åtgärder föreslås
S5	Schaktning	Schakt 5 var ca 9x1,2-3 m (N-S) och 0,05-0,2 m djupt. Schaktet utgjordes av moränmark med inslag av sand och större stenar. Schaktets N del var troligen omrörd. I mitten av schaktet framkom en ansamling med skräp (glas, porslin och lergods), som fortsatte in under torvkanten.	Inga fornlämningsindikationer	Inga fortsatta åtgärder föreslås
S6	Schaktning	Schakt 6 var ca 10x1,5 m (VNV-ÖSÖ) och 0,05-0,2 m djupt. Schaktet ugjordes av moränmark med inslag av större stenar (mycket stenigt schakt).	Inga fornlämningsindikationer	Inga fortsatta åtgärder föreslås

Schaktnr.	Metod	Beskrivning	Anmärkning	Åtgärd
S7	Schaktning	Schakt 7 var bågformat, ca 18x1,6-3 m (NNV-SV) och 0,05-0,2 m djupt. Schaktet utgjordes av moränmark, men marken var sandigare än i de övriga schakten. Schaktet hade inslag av krossad sten och marken var troligen omrörd. Schaktet svängde av mot SV. I den NNV delen av schaktet fanns en ansamling med skräp, som bestod av glas, porslin, plast och ett större obränt ben.	Inga fornlämningsindikationer	Inga fortsatta åtgärder föreslås
S8	Schaktning	Schakt 8 (provschakt) var ca 2x1,2 m (ÖNÖ-VSV) och 0,05-0,2 m djupt. Schaktet bestod av fyllnadsmaterial, troligen på grund av en nedgrävd ledning.	Inga fornlämningsindikationer	Inga fortsatta åtgärder föreslås
S9	Schaktning	Schakt 9 (provschakt) var ca 3x1,2 m (NNÖ-SV). Schaktet utgjordes av moränmark med sand samt krossad och sprängd sten. Schaktet låg i en skogsbilväg.	Inga fornlämningsindikationer	Inga fortsatta åtgärder föreslås

Fotokarta

VBM DB 334_29

VBM DB 334_01

VBM DB 334_02

VBM DB 334_03

VBM DB 334_04

VBM DB 334_05

VBM DB 334_06

VBM DB 334_07

VBM DB 334_08

VBM DB 334_09

VBM DB 334_10

VBM DB 334_11

VBM DB 334_12

VBM DB 334_13

VBM DB 334_14

VBM DB 334_15

VBM DB 334_16

VBM DB 334_17

VBM DB 334_18

VBM DB 334_19

VBM DB 334_20

VBM DB 334_21

VBM DB 334_22

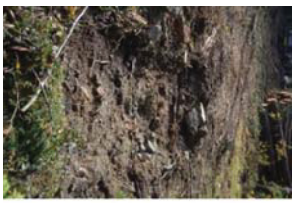
VBM DB 334_23

VBM DB 334_24

VBM DB 334_25

VBM DB 334_26

VBM DB 334_27

VBM DB 334_28

Fotolista

Bilaga 3

Bildnummer	Doktyp	Foto från	Beskrivning	Fotograf
VBM DB 334_01	Översikt	SV	Områdesöversikt innan påbörjad utredning	Okänd
VBM DB 334_02	Översikt	VSV	Områdesöversikt innan påbörjad utredning	Okänd
VBM DB 334_03	Detalj		Skräpansamling av glas, porslin mm i schakt 5	Okänd
VBM DB 334_04	Översikt	N	Schakt 1	Okänd
VBM DB 334_05	Översikt	S	Schakt 1, Ellinor Johansson skymtar i bild	Okänd
VBM DB 334_06	Översikt	N	Schakt 2, Ellinor Johansson i bild	Okänd
VBM DB 334_07	Översikt	S	Schakt 2	Okänd
VBM DB 334_08	Översikt	NV	Schakt 3	Okänd
VBM DB 334_09	Översikt	VNV	Schakt 4 och 5	Okänd
VBM DB 334_10	Översikt	ÖSÖ	Schakt 4	Okänd
VBM DB 334_11	Översikt	NÖ	Skräpansamling av glas, porslin mm i schakt 5	Okänd
VBM DB 334_12	Översikt	S	Schakt 5	Okänd
VBM DB 334_13	Översikt	N	Schakt 5	Okänd
VBM DB 334_14	Översikt	ÖSÖ	Schakt 6	Okänd
VBM DB 334_15	Översikt	VNV	Schakt 6, Nina Granholm i bild	Okänd
VBM DB 334_16	Översikt	SV	Nina Granholm beskriver schakt 6 och grävmaskinist Fredrik Pada skymtar i bild	Okänd
VBM DB 334_17	Översikt	SÖ	Schakt 7, Nina Granholm och Joel Hägglund i bild	Okänd
VBM DB 334_18	Översikt	NNV	Schakt 7, Joel Hägglund i bild	Okänd
VBM DB 334_19	Detalj	S	Glas, porslin och tegel	Okänd
VBM DB 334_20	Översikt	N	Skräpansamling i schakt 7	Okänd
VBM DB 334_21	Översikt	VSV	Glas, porslin och lergods	Okänd
VBM DB 334_22	Översikt	ÖNÖ	Schakt 8	Okänd
VBM DB 334_23	Översikt	NNÖ	Schakt 9	Okänd
VBM DB 334_24	Översikt	SV	Schakt 9	Okänd
VBM DB 334_25	Översikt	NV	Fundament till stolpe och ledning	Okänd
VBM DB 334_26	Översikt	SÖ	S delen av utredningsområdet	Okänd
VBM DB 334_27	Översikt	N	S delen av utredningsområdet	Okänd
VBM DB 334_28	Översikt	S	S delen av utredningsområdet	Okänd
VBM DB 334_29	Översikt	N	S delen av utredningsområdet	Okänd

VÄSTERBOTTENS
MUSEUM

Box 3183, 903 04 Umeå
Telefon 090-16 39 00. Telefax 090-77 90 00.
info@vbm.se
www.vasterbottensmusem.se